

farne Mænd bør at vide og forstaa, som ham aarligen skal betales af vores Søestats Middel“.

Vandal vedblev til sin Død 1683 at forestaa Navigations-skolen, der fra nu af blev fortsat. I sidst meddelte Ansøgning omtales de af ham udførte Søkort. De bleve imidlertid aldrig udgivne og ere vistnok aldeles ukendte. Den første danske Søkortdirektør, der kendes, er den 1723 afdøde Jens Sørensen, hvis Arbejder roses som noget særlig fortrinligt¹⁾. Da han udnævntes 1689, er der næppe Spørgsmaal om, at han jo i meget har benyttet Vandals Forarbejder.

Et Brev fra en norsk Adelsjofru (1680).

Meddelt af Prof., Dr. L. Daae.

Man vil i Danmarks Adels Aarvog IV. (1887) S. 60—72 finde en Stamtavle over den dansk-norske Familie *Bjelke*, af hvilken bl. A. fremgaar, at Slægtens norske Stamfader, den paa Reformationstiden her i Landet optrædende og med den bekjendte Lucia Nilsdatter (Gyldenløve) gifte Jens Tillufsen Bjelke havde foruden den Søn, fra hvem Ættens senere mest bekjendte Green stammede, ogsaa en Søn *Otte*, hvis Efterkommere træde mindre frem i Historien. Otte Bjelke, der saaledes var Cantsler Jens Bjelkes Faderbrodersøn, havde igjen Sønnen *Hans* († 1663) til Saxlund paa Hedemarken og Østby (Ousby) i Skjeberg ved Frederikshald, gift med Anne Rytter, med hvem han har erhvervet sidstnævnte Gaard.

Af dette Ægtepar kjender Adelsaarbogen 7 Børn, hvoraf det yngste er en Datter *Viveke*. I Krafts Beskrivelse over Norge, 2. Udg., S. 46 opføres Jomfru Viveke Bjelke som Eierinde af Ousby eller Østby Gaard 1688 og har altsaa arvet den efter

¹⁾ Ed. Erslev, Jylland, S. 178.

Moderen, der som Enke endnu levede i 1685. Af „Norges Land og Folk“ I. S. 201 erfares, at Jfr. Viveke døde 1693. Denne Jfr. Viveke Bjelke har ganske vist ikke været nogen mærkelig Personlighed, men det nedenstaaende Brev fra hende, hvilket jeg under et Ophold i Stockholm 1890 fandt og afskrev i det derværende kongelige Bibliothek, har dog sin Interesse og tør fortjene Plads i Tidsskriftet. Man vil forstaa, at Jomfruen har erfaret, at der boede en adelig og barnløs Dame af Navnet Bjelke i Sverige, hvem hun har antaget for at være en Paa-rørende og derfor, skjønt tydeligvis ubekjendt med Sammenhængen med det formodede Slægtskab, kalder „Faster“. Hun har aabenbart haabet, at Fru Catharina Bjelke maaske vilde tage sig af hende, unde hende nogen Arv eller lignende. I Virkeligheden har der vistnok intet Slægtskab været, idet den svenske Frue har hørt til en ganske anden Familie, og Henvendelsen har derfor sikkert været resultatløs.

Den Fru Catharina Bjelke, til hvem Brevet er skrevet, er sandsynligvis den hos Aurep (Sv. Adelns Ättartaflor I. S. 194) anførte Friherrinde Karin Bjelke, født 1599 og død 1695, (begravet i Lundby Kirke i Vestergötland.) Hun var 1680 Enke efter den noksom bekjendte General Harald Stake og ved den Tid altsaa allerede over 80 Aar gammel, hvilket forklarer, at Jomfru Viveke er bange for, at Generalinden skulde dø, førend det havde lykkedes hende bedre at lære hende at kjende og vinde hendes Yndest.

Aoß¹⁾ gaar ved Friderichhallen d. 2 November 1680.

Hoy Ædle och Velbaarne Fru General Major Inne Fru Catrine Bielcke hoydt Ærede Kiere Faster, Jeg Kan ey forbiigaa jo medt disse faa . . rder hinder at op Varte effter som jeg haffuer ladt mig sige aff for Neme Folck, aff Suerig, siden jeg er kommen her thill min hiertte Kiere Moder i hendes hus, efter som jeg paa 3 Aars Thid haffuer verdt i Kiøbenhaffn hoß min hiertte Kiere Broder Christian

¹⁾ 3: Ous eller Os, paa hvis Grund Frederikshald ligger.

Bielcke som er Wis Admi Rall der, Min hoyst Ærede hiertte Fasters gode (?) Rinomie (?) och derhos fornemmer min hiertte Faster at vere aff di Norsche Bielcher som er wos Kiendt Att Vii och saa haffuer saa forneme Venner paa dett Sted Gud give jeg var saa læchelich jeg maatte faa naggen visse Bud fraa min Hiertte Faster saa skulde dett vere mig en stor Glede, Hiertte Faster det er mig for beredt att denne Man nemlig Tøstell Laersøn (?) i Rims Röd skulde vere En aff min Fasters Bynner²⁾ hor for jeg och saa dette mit breff til ham haffuer schichet att han dett thil min hiertte Faster ville befordre Jeg for moder och saa der som min hiertte Faster vill gøre mig den Ære at suare mig her paa, at hon daa vil schiche dett thill denne same Man och lade ham befale at han søger Leylighed och schaffuer dett til Fridrichshallen, thi min Kiere Moder bor kon tho Bøsse schud fraa Byen. Nu jeg vill ey lenger opholde min hoydt Ærede Faster menß vill haffue hender den hoyste Gud troligen befalett och till min Død forbliffue min hiertte Fasters schyldigste

Thiener Inde
Viveke Bielcke.

P. S. Min hiertte Moder saa vell som mine andre Syschen lader min hiertte Faster huldelligen hilse

Vi Alle Reckomanderer voß i min hoydt ærede hiertte Fasters gode Ynde

Hiertte Faster for glem ey att Suare mig her paa.

Jeg Kan ey for bii gaa jo att lade min hiertte faster vide hor ner min Salige Fader hørde Salig Jens Bielcke thill som var Norgesß Rigeß Kansler, de var fød aff ver sin Broder, och min salige Fader hette Hans Bielche nu kan min hiertte fader (o: faster) Selff vide hor ner jeg och mine Syschen hører hinder thill Jeg beklager mig hoylig for den lange Vey som er i mellem min hiertte Faster och mig att jeg ich schulle ver saa læchelich jeg kunde kome thill Eder och gøre Eder den thill bærliche Op vartning som min Skyldighed kreffuer och som jeg aff ett godt Hiertte ville gøre Gud giffue min hiertte Faster ville antage mig for sin sleckt och for sidt barn, att jeg maa faa Suar paa dette midt breff att I ville haffue, jeg schulde' besøge Eder saa gierne jeg tale medt Jer forend, Gud kaldte Eder Her paa venter jeg Suar

Jeg for nemmer min hiertte Faster haffuer ingen børn Gud giffue

²⁾ Altsaa vel en svensk Bonde, boende paa Rimserød i Nafverstad Sogn, der har handlet i Frederikshald, og hvem Brevskriverinden benytter som sit Bud.

min faster ville vere saa god och tage mig an for En aff hendiſ
børn daa schulle jeg bede al thid godt for eder

For nogle Aar siden indkom til det Norske Rigsarkiv fra
Ullerøds Kirke en Plade, der havde staaet paa Jomfru Viveke
Bjelkes Ligkiste, hvilken kort forud var bleven nedgravet paa
Kirkegaarden. Den har følgende Indskrift med Uncialer:

Her under hviler | høyædle og velbaarne nu hos Gud salige Iom-
frue | Iomf: *Wivike Bielke*, Hans Kongelig Maytz: | til Dannemarch og
Norge etc: velbestalter Obriste Leutenant Hans Bielkis Datter. | fød
paa Hedemarken paa Saxelundgaard Anno 1648 dend 10 Iunii, | død
paa Øsbye Gaard Anno 1693 dend : 9: Augusti. | Grafskrift:

Holt stille Vandringsmand, af mig lær at betracte

Din Døds u-visse Tiid, og Verden ringe acte,

Ti kunde du endskiønt her mange Aar opnaa,

Saa staar dog fast dend Pact, ald Kiøds Gang maa du gaa;

Her gir dend blege Død paa Livvet ingen Breve,

Men rycker bort i Fleng dend ringe med den gieue;

Hand ingen Forskiel gjør paa Stand paa Biurd og Blod,

En fattig og en rig, for ham' er lige god.

Af Bielkers ædle Roed til Verden blef ieg baaren,

En Iomfru til min Døed, en Iesu Brud udkaaren,

Mit Lefnets korte Aar var fyrgetiug' og fem

Nu lefver ieg hos Gud, min Siæl i Herrens Giem¹⁾.

¹⁾ Endvidere fandtes Bjelkes og Rytters Vaabner, det sidste uden Antydning
af Skaktavler i Sparren eller paa Hornene og, i alle Fald nu, uden Rose
mellem disse.
